

ท้าวทศรถ

ท้าวทศรถ ภายหลังชื่อ 1 พักตร์ 2 กร มงกุฎยอดเตินหงษ์ เป็นบุตรของ ท้าวอัม্বาล กับ นางเทพอัปสร ภายหลังได้ครองกรุงเอโยธยา ท้าวทศรถมีมเหสีถึง 3 องค์ คือ นางเกาสุริยา, ไกยเกษี และ นางสมุทราเทวี

ครั้งหนึ่ง พระอินทร์ ได้มาขอให้พระองค์ไปช่วยปราบ ปญตทนต์ยักษ์ ที่มารุกรานสวรรค์ โดยมีนาง ไกยเกษีตามไปทำศึกด้วย ปญตทนต์ยักษ์แผลงศรมาถูกเพลาอัศวรถัก นาง ไกยเกษีได้ใช้แขนของตนสอดเข้าไปในช่องแผลงศร ทำให้ท้าวทศรถสามารถสังหารปญตทนต์ยักษ์ได้ ท้าวทศรถซาบซึ้งในความภักดีจึงเอ่ยปากให้พรว่า ถ้านาง ไกยเกษีจะขอสิ่งใดพระองค์ก็จะยกให้ทั้งสิ้น

ท้าวทศรถครองเมืองมานานก็ไม่มีบุตร จึงได้ไปเชิญ ฤาษี ๒ ไถกฏ และฤาษีอีก 4 รูป ให้มาช่วยทำพิธีถอนน้ำอทิพย์เพื่อขอบุตร เมื่อมเหสีทั้งสามได้เสวยน้ำอทิพย์ก็ตั้งครรภ์และเกิดบุตร ได้แก่ พระราม (เกิดจากนางเกาสุริยา) พระลักษมณ์ และ พระสัตรุต (เกิดจากนางสมุทราเทวี) และ พระพรต (เกิดจากนาง ไกยเกษี)

หลังจากที่ทำทศรถ ได้แต่งตั้งพระรามให้เป็นรัชทายาท และเตรียมยกกองทัพโยธยาให้พระรามปกครอง
ต่อจากพระองค์ แต่นาง ไกยเกษิได้อาศัยคำสัญญาที่ทำทศรถ ได้เคยมอบไว้ให้กับนางเมื่อครั้ง
สงครามปราบพญทนต์ยักษ์ ข๑ ให้ทำทศรถยกราชสมบัติให้แก่พระพรตก่อนพระราม แล้วข๑ ให้
พระรามออกบวชอยู่ในป่าเป็นเวลา 14 ปี จึงค่อยกลับมารองราชสมบัติต่อ ทำทศรถ ไม่อาจปฏิเสธ
ได้จึงต้องยอมทำตาม แต่ก็เสียพระทัยเป็นอันมากจนล้มป่วยลง

เมื่อนั้น	ทำทศรถเฝ้าองรามิ
ได้ฟังดังเอาอัคคี	มาลุดลัดองชีพิชชีวัน
กวัดแกว่งพระแสงขรรค์ชัย	หมายใจจะฆ่าให้อาอัชฌิ
แต่เงื้อมเงื้อมพะพิฆาตฆ่าพัน	แล้วทรงธรรมกลับคิดถึงอัชฌิ

บทกลอน : เฝ้าองรามเกียรติ์

ผู้แต่ง : สนิตกรวิเศษอยู่ธยา สมิยกุรุงธนบุรี และ สมิยกุรุงรัตนโกสินทร์

ทำนองศรีถุ ตั๋วละครในรามเกียรติ์ ลำดับ ๑๕

โดย นักกลอน KU ๒๗

ทำนองศรีถุ

ทำนองขมาล...นั่นหรือ...คือบิตร
เทพอัปสร...มารดา...ชื่อปรากฏ
กษัตริย์ กรุงอโยธยา พระทรงยศ
มีนามว่า ทำนองศรีถุ ชนโชนัน

มีสองกร หนึ่งหน้า ภายหลัง
ผู้ดั่งองราถ เทพบุตร ดั่งเสกสิริ
มเหสี...มีสาม...งดงามครัน
นางฟ้าใน...แพ้ว...อายเธอ

เมียลำปาง ทั้งสาม มีนามว่า
เกตุริยา สุมทรเทวี ไกษเกษี
ได้ครองคู่ อยู่อโยธยา ราชธานี
หลายสิบปี มีสุข ไร้ทุกข์ตรม

พระอินทร์ รั้งองค์ ต่อกองยศ
ทำนองศรีถุ ปราบศัตรู ผู้กล้าข่ม
มาบุกสวรรค์ ราชรุก ฤกระหม
ชดชดดม...ล้มล้าง...บางให้

ทำอุทธรณ์ รับผิดชอบต่อ มาทำสัก
อย่างเหมือนอีก มากมาย ไม่ถ้อยไหน
เพลงลัทธิ...ถูกศรี...ของ ไพรี
หักสะบั้น...รานรฤดี...ห่อหุ้ม

ไกลเกษิ กล้าแกร่ง เข้มแข็งอัน
ใจแฉกตน แทนเพลง ลัดดาเข้าลัด
ทำอุทธรณ์...ซึ่งอุรา...น้ำตาคล
หากร้องขอ...สิ่งใด...ให้ทันที

ทำอุทธรณ์ ทดหุใจ ไม่มีบุตร
ซึ่งเร่งรัด ไปร้องขอ ต่อธานี
ได้ถูกขาย...ลัดดา...สุขสันต์
ทำให้มี เรืองราด กล้าอำนาจ

เกตุริยา เกิดพระราม รูปงามนี้
ไกลเกษิ มีพระพรต เป็นลูกชาย
สมุทรวารี นี้ลูกของ ร่วมทำงกัน
คือพระลักษมณ์ ลัดดาอัน ปานดองใจ

เมื่อพระราม เจริญวัย ได้คู่ครอง
สุขสมปอง...ดั่งฤดี...คู่ที่ใช่
คือนางลัดดา...ของบุตร...สุดใจ
งามเลื่องชื่อ ระเบียบไกล หากใครบาน

ทำอุทธรณ์ ตั้งพระราม อรามองค์
ให้ดำรง ตำแหน่งเพื่อ เพื่อสืบสาน
รัชทายาท สูงส่ง ทรงโปรดปราน
คิดประทาน...เป็นราช...อนาคต

ไกลเกษิ หนนลฤกต์๑ ๑ุดขั๑ง้า
ท๑ง๑ลัย๑า...๑ามี...ที่กำหน๑
ย๑ด้าแหน๑ง ท๑งขั๑ย ใให้พระพร๑
ทำ๑ท๑คร๑ถ...๑ำ๑ใจ..ม๑บใให้๑นั๑

ณ เพล๑า...พระร๑าม...ด้า๑น๑นไป
๑๑๑ก๑ฐั๑ป้า พน๑ไพร ไก๑๑เว๑ดขั๑น๑
ทำ๑ท๑คร๑ถ กำ๑๑ร๑ด๑ถ๑หั๑ย ๑ว๑ยขั๑๑น
เพ๑ระเม๑๑นั๑น ร๑ัก๑๑ก ไม่๑ูก๑ทาง

ผู้๑ระพ๑น๑ธ : ไก๑๑วิ๑ท ๑ี๑ร๑๑๑โร๑น๑

ทำอุทธรณ์

ทำอุทธรณ์ ราชโอรส ทำอุทธรณ์บาด
ชนนินทาน แม่นาง เทพอัปสร
กายสิทธิ์ หนึ่งพักรตร์ ลักษณะโศกโงกร
ตรีอมมังกุฎ ทรงฉะอัสน์ ๑๑๗๑๗๑๗๑

มเหสี สามองค์ ทรงโลภ
เกาศุริยา สมุทรมเหสี ไกยเกษี
ทรงปกปัก รักษา ประชาชี
ให้อยู่ดี กินดี มีสุขใจ

มาวันหนึ่ง ถึงครา ชาติธรรม
ตั้งอกตั้งใจ ขวัญรัก ระส่ำระสาย
เพราะปทุทนต์ยักษ หักทลายใจ
บุกทำร้าย ไร้กมล ปีนนมหะ

เรือร่อนถึง องค์อินทร์ ยืนเฝ้าโสด
ธ ทรงโปรด ทำอุทธรณ์ ลงโทษยักษ
ไกยเกษี ตามไปด้วย เฝ้าช่วยสาม
ดีครั้งหนึ่ง มีอันตราย ภัยร้ายแรง

ธ โรมรัน พันธุ ผู้กบยักษ
เพราทรหัก หุลักหุเด เบิกัดแกว่ง
ไกยเกษี ตัดสินใจ ใจแค้นแค้น
แทนพลาเติม เสริมแรง แจ้งขันไป

แม่เจ็บปวด เพียงใด ไม่ปล่อยมือ
ช่วยยึดยื้อ ถือถักไว้ ไม่หลุดไหล
ทำอหรรณ ได้โองาส ละเอียดช่วย
พิฆาตยักษ์ สิ้นใจ มลายสงคราม

ไว้กรรม มเหสี มีคนอนันต์
ทรงโปรดปราน ความรักดี มีครั้นคร้าม
พระราชทาน พรชัย ให้นำงราม
หากเอ่ยคำ ขอใด ให้ทันที

นี่คือคำ ใ้ใจ ราชาตรี
จิตปฏิพัทธ์ นำพระทัย ไกลเกษี
คือต้นเหตุ ฐิตขำ ระกำฤดี
ด้วยเทวี มีคำขอ ก่อเภทภัย...

ครองเมืองได้ หลายปี ไม่มีทายาท
ประทับธานี ไฉนยา คราตั้งกษัย
โปรดฤษี ไฉนไกล ฤตกรุงไกร
ทำพิธี ขออุกขาย ให้เทวี

ราชพิธี กวนข้าว ทิพย์โองาส
ขอโอรส ฐิตธรรม มเหสี
ให้ทรมเชย เสด็จข้ามทิพย์ งามพิธี
ราชเทวี สามนาง ต่างตั้งครรรภ์

ได้พระราม โอรสนาง เกาสุริยา
สมุทรรเทวี มีโอรส ฐิตธรรม
คือพระลักษมณ์ พระสถิต ฐิตขำขาน
อีกหนึ่งนั้น คือพระพรต โอรสไกลเกษี

ทำอุทเทก จักจรรต กษัตริย์มิตินา

ราชบิดา ลีดา มารศรี

ทำพิธี คัดเลือกชาย ให้บุตร

เจ็ดเหล่าชาย หลากธานี รั้งชัย

ใครยกศรี เคสือนไทได้ชัยชนะ

เป็นอัคร ราชบุตร ชุดยิ่งใหญ่

เหล่าเจ้าชาย หลากสำนัก ส้มศรีใจ

แต่แพ้พ่าย ภายอดสู หนูไม่ถึง

ฝ่ายพระราม พังใจ ในลีดา

ขันอาสา คว่าศรีชัย ให้ยอดหญิง

ยกรัตน หนู สูงยิ่ง

ได้แอบอิง ลีดา มาธานี...

ทำอุทเทก โปรดตั้ง รัชทายาท

เพื่อครองราชย์ ไยธยา ตราศักดิ์ศรี

มอบพระราม ราชโอรส คนโปรดภูมิ

แต่ไถยเกษี มีหวังไว้ ให้พระพรต

นางทองถาม คำสัญญา คราสักใหญ่

หากมุ่งหวัง ลีดา ให้กำหนด

ขอทรงโปรด มีบัญชา โอรสพระพรต

ได้รับยศ รัชทายาท ไยธยา

ให้พระราม พระเชษฐา เข้าป่าใหญ่

บอชเป็นฤษี ชีไพร ไกลสุดฟ้า

ให้เตนดง พงพี ลีปรีพรษา

สิงหนมา ไยธยา ราชธานี

ได้ฟังคำ ไถยเกษี ภูมิลังจ้ง
ไฉนเอนาง ข้างกะไร ใจบัดดี
อันพระราม ตามธรรมนิยม ประเพณี
บุตรผู้พี่ มีสิทธิก่อน ห่อนห้ามไป

แต่กษัตริย์ ตรัสได้ ไม่คืนคำ
จําต้องทำ ตามสัญญา สัญญาเป็นใหญ่
มเหสี ไถยเกษี แสนดีใจ
แต่ทรงขัย ทำวราขริธ กำลัดทรอง

เป็นเหตุให้ พระราม จำเดินดง
ตามประสงค์ องค์ราชัน น้ำตาร่วง
อันรามลักษมณ์ ไลดา อำลาแม่ของหลวง
องค์ในหลวง ทรงสลาย ตรอมใจตาย

คำมันขาย ขาดรี มีสัญญา
ยึดคำมัน สัญญา หาเปรียบได้
แม่เสียชีพ ไม่เสียสัตย์ คือชาติขาย
คุณธรรม นำใจ ยิ่งใหญ่ราชันย์

ผู้ประพันธ์ : สติติย์พันธ์ ธรรมสติติย์

ทำนองศรีถ

จะกล่าวถึงองค์ทำนองศรีถ
ซึ่งปรากฏองค์ว่านพวงษา
เป็นภษัตรีย์ปกครองโยธา
มีอาณารุงเรื่อเมืออมร

เป็นโอรสของทำนองชบา
กับเยอมาลัยพระนางเทพอัปสร
สืบสันตติวงศ์เฉลิมยศ
จากบิตเรณอบนพปฎล

องค์มีมนุษย์เลื้อยมาลายกายสิทธิ์
ทรงมงกุฎแพรพราดยอดเดินหน
ปกครองเมือเอกราบยักษอยู่หลายตน
เหล่าปวงชนไร้ทุกข์สุขสำราญ

มเหสีร่วมองค์พระทรงศักดิ์
แจ่มประจักษ์ตามลอาวงศ์สร้างสืบสาน
อัศวมเหสีเกาศูรียาหนงนงคราญ
มีบุตรคืออนารายณ์เอ็ดตารนำยินดี

มเหสีคหรงของปองเป็นคู่
คืออินชุน่าง ไกยเกษี
ได้โอรสนามพระพรตคู่บารมี
เกิดมาจากจักรีพระนารายณ์

สมุทรเทวีมเหสีคนที่สาม
โอรสของนงรามร่วมสืบสาย
คือพระลักษมณ์พระศัตรุททั้งสองชาย
เป็นคู่แฝดข้างกายร่วมพงษ์พันธุ์
ทำอทศรธเข้าปราบกำทรราชย์กษ
เห็นประจักษ์การศึกให้อาตีญ
ผู้ด้วยศรยิงใส่เข้าโรมรัน
ปทนต์นต์ตั้งศรีกระดอณไกล

ฝ่ายยักษามโหโรธายิ่ง
ล้อมทุกสิ่งผู้กินไม้หั่นไพร
กระบองแก้วคู่มือขว้างออกไป
เกิดเปลวไฟกัมปนาทประกาศศึกดา

ทำอทศรธเห็นเปลวไฟใช้พระขรรค์
ขว้างไปพลันเป็นฝนบนเวหา
ตกลงมาดับไฟได้นำพา
อนิจจาเพลิงรทหักจักอันตรราย

นาง ไกยเกษิไพรทนต์แก้ปัญหา
สัดแขนมาเทียบมรธไว้ยังไม้สาย
แม้เจ็บปวดรวดร้าวแทบปางตาย
ก็ไม่คลายได้ช่วยสวามี

หลังสู้รบชนะยักษประจักษ์แจ้ง
ได้แอกแองขึ้นนมมเหสี
ทำอทศรธขาบซึ่งจริงฤดี
จึงตอบแทนความดีแก่นอนาง

มอบพรให้นาง ไกยเกษี
กายหน้ามีสีจึ่งใด ใครประสงค์
อะยมให้ทุกอย่างแก่อนงค์
ดูขตำรงยืนนานกาลผ่านไป
ครองแผ่นดินนานไปไร่ไรไร
จึ่งกำหนดขอุปตรสุดได้
ทำพิธีถอนขำฤทธิพิภพอละไม
กลืนหอมถอนลอยไปกรุงลงกา

ในยามนั้นทศกัณฐ์เข้านคร
มเหสีอรชรเสนาหา
นางมณโฑเมียรักแสบดูรา
อยากมีบุตรตรึงตรามาคุ้มชู
จึ่งสั่งให้ภักทาศูรนางยักษ์
ไปขโมยขำฤทธิไม้อดสู
โฉบมาได้ครึ่งก่อนให้โฉบตรู
จึ่งตั้งครรภ์เป็นพญานางสีดา

อันขำฤทธิพิภพที่เหสีเอพิเสีเอจาม
ทำทศธรธแบ่งประทานไม่กังขา
ได้เสวยทั้งสามภรรยา
ตั้งครรภ์มาได้บุตรสามฤดี

อัศรมเหสีคือนางเกาศูริยา
โอรสาคือพระรามพระทรงศรี
พระพรตบุตร ไกยเกษีนอละมณี
สมุทรวาปีบุตรของพระองศ์

คือพระลักษมณ์คู่บุญและพระสีตรี
ได้บุษยามารวมประสูติ
เมื่อเติบโตใหญ่เก่งกล้ารณรงค์
ทุกพระองค์สามัคคีพี่น้องกัน

ครั้นต่อมาองค์ทำวทศรีย
ได้กำหนดมอบหมายเมื่อองค์สวรรคต
ให้พระรามขึ้นครองเป็นราชัน
ร่วมสร้างสิริบ้านเมืองรุ่งเรืองทวี

ด้วยบาปบุญครั้งก่อนยังอนมามา
จึงนำพาให้นางไภยเกษี
ล้าเลิกคุณหนุนด้วยช้อยชิวี
ขอมุขมียกเมื่อให้บุตรตน

สักทั้งขอให้พระรามออกเดินทาง
ในเวลาสิบสี่ปีในไพร่สนเท์
องค์ทำวเธอจำใจยอมทุกข์ทน
ตั้งองหมองหม่นทำตามคำสัตย์ญา

ความชอกช้ำเสียใจให้ทำแค้น
เกาะกินใจย่ำแย่เป็นหนักหนา
ตรมตรอมใจสิ้นชีพองค์ราชา
รักษาสัตย์กษัตราไม่คืนคำ

ผู้ประพันธ์ : อัญชลี ณ เที่ยงใหม่

ทำนุทศรณ (๑)

ทำนุทศรณเป็นโอรสเจ้าทำนุอุทัยบาด
มารดาท่านคือพระนางเทพอัปสร
มีหนึ่งพักตร์กายสี่ขาพรารถวิธินอน
มีสองกรถือพระขรรค์บันไพรี

มีมเหสีสามองค์ทรงสง่า
คือนางเกาศูริยา นาง ไกยเกษี
อีกหนึ่งนางชื่อว่า สุมุทรมเหสี
ทั้งสามมีบุตรรวมรวมสี่องค์

บุตรทั้งสี่เกิดมาโดยพระฤาษี
กอนเข้าอทิพยทำพิธิตามที่ประสงค์
เพื่อขอบุตรคือเหตุเจตจำนง
ทั้งสามองค์ได้เสวยเลยตั้งครรรภ์

ทำนุทศรณ ได้บุตรสี่มีพระนาม
หนึ่งพระรามอร่ามเลิศเชียวเจิดจรัส
เกิดจากนางเกาศูริยาโสภภาพรรณ
คือพระนารายณ์โอรสตามตำนานไพรี

สองพระลักษมณ์และสามพระสีตุรุต
ที่เป็นบุตรนางสุมุทรมหามเหสี
เป็นแฝดพี่แฝดน้องครองญาติ
ทั้งสองมีกายสี่ขาของนางพระราม

สี่พระพรตเกิดจากนาง ไถยเกษี
กายามีสี่แดงชาติวิไลล้ำ
ตั้งทับทิมพลอยแดงแสงสี่งาม
นี่เองพระรามรูปลักษณะจักคล้ายกัน

ทำอุทธรณ์ (๒)

ครั้งหนึ่งเมื่อพระอินทร์ขึ้นยอดทวน
ยักษ์หนึ่งตนเหิมหาญรุกรานสวรรค์
เกิดกำเริบทำตัวเป็นเข่นอันทพาด
คือปญตทนต์ยากมีใครให้ต่อกร

ทำอุทธรณ์ถูกขอลให้ไปขอลปราบ
ได้การราบศัตรูด้วยธนูศรี
ปญตทนต์ข้านเข่นกระเด็นกระดอน
ลงไปในนรกก็อกกตั้งแฉ่งไป

ลูกขึ้นมาขว้างปากระบองแก้ว
จากนั้นแล้วเสียดังสนั่นสนั่นไหว
ดังกึกก้องกัมปนาทปราดฤทธิ์ไกล
แล้วเกิดเป็นเปลวไฟไหม้ลูกโชน

ทำอุทธรณ์จึงขว้างปาพระขรรค์
ปญตทนต์โมโหโกลโกลไฉน
แสงศรีสู่พุ่งไปไกลจากตน
ศรีไปโดนแพลาแล้วหักจักอันตรราย

ไถยเกษีเสียดกายได้ให้แถม
เสียดเข้าแทนเทียมเพลาปรับเอาไว้
ชดเชยทำอุทธรณ์ไว้รอดอย่างปลอดภัย
สั่งทหารปทุมทนต์ได้กายแห่เอกราช
ทำอุทธรณ์สั่งชิงใจในความรักดี
เห็นประจักษ์นาง ไถยเกษีมีต่อท่าน
จึงให้พรมอบเป็นเชลยรางวัล
ถ้าต้องการขอสิ่งใดจะให้นาง

ทำอุทธรณ์ (๓)

ทำอุทธรณ์ทรงอยู่ในราชสมบัติ
เป็นกษัตริย์กรุงเอโยธยาหาใครขวาง
หกหมื่นปีครองนานสืบสานสร้าง
คิดปล้ำเอยวงให้โอรสทั้งหมดมี
ให้พระพรตพระสัตบุรุษทั้งเสียด
จะได้ครอง ไถยเกษีเขตน้องพี่
ให้พระรามและพระลักษมณ์ผู้รักดี
เสียดองค์นี้จะเรือรุ่งที่กรุงเอโยธยา
จากนั้นมาทำอุทธรณ์โปรดรับสั่ง
ทรงแต่งตั้งให้พระรามอร่ามหน้า
เป็นรัชทายาทเพื่อประกาศศักดิ์นา
ถึงเวลาจะยกเอโยธยาให้ให้ปกครอง

นาง ไถยเกษิพิณจิตเห็นต่าง
ได้จัดวางช่วยดูฤยาพระพรตน้๑๑
อ่างตั้งญามาเป็นช้๑ใช้ตั้ง๑๑
ช๑ให้น้๑งจีนคร๑๑๑โยธยา

ทั้งช๑ให้พระทรวงศรีหน้๑น๑
๑๑ก ไปบ๑นเป็นภาชิที่กลางป่า
สืบสืบีนานหน้๑ยค้๑ยกสืบมา
ให้เงลาพระพรตน้๑งจีนคร๑๑แทน

เป็นกษัตริย์ตรี๑ไปไมคีนคำ
แม้ช๑กข้ำลำบากยากสุดแดน
แต่ตั้งญาค้๑งรักษา๑ยาคู่แค๑น
ตั้งย๑มแม้แล้๑ยใจไม๑ยากทำ

เป็นเหตุให้ทำ๑ทศร๑ค๑๑เสี๑ใจ
ทรวงป้๑ยง้๑ต๑มใจห๑ยข้ำ
จนพระขนม๑น้๑ง๑๑ง๑นยาม
พระลักษณ๑มรามนาง๑๑๑๑๑๑ไป

ก้๑นพระขนม๑น้๑ง๑๑ทรวงรับ๑๑
ไมให้นาง ไถยเกษิห้ามมิให้
และพระพรต๑๑๑๑๑๑ไมให้ไป
เข้าร้๑มในพระราชพิธิ๑๑๑๑๑๑๑๑

ผู้ประพันธ์ : ๑๑๑๑ ๑๑๑๑๑๑๑๑๑

